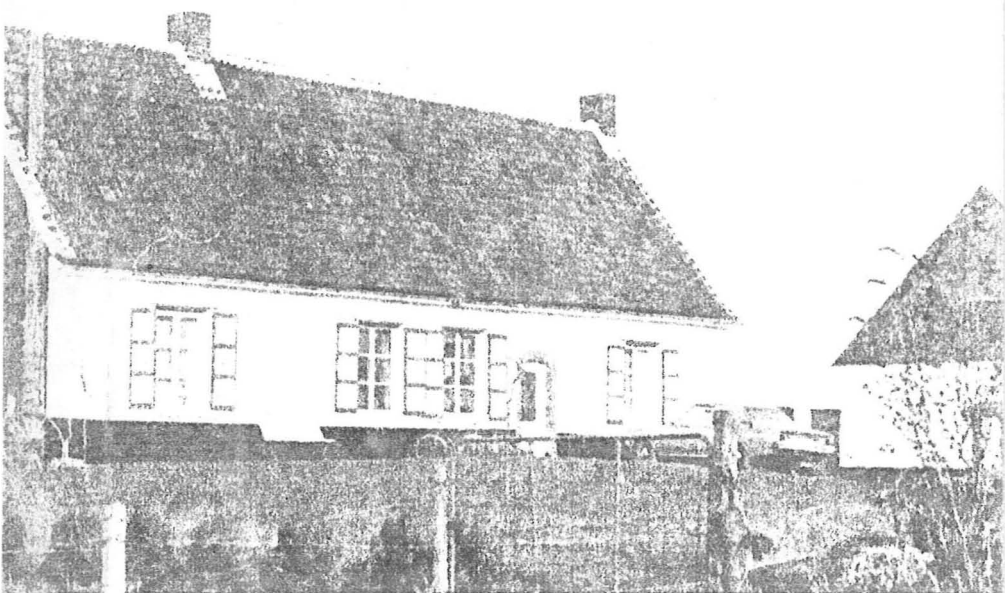

Berichtenblad van de heemkundige kring

HET LAND VAN NEVELE

HOF TEN STRIJPEN
ZEVEREN

1973

jrg. IV, afl. 1

Berichtenblad van de Hoemkundige Kring
H E T L A N D V A N N E V E L E

Vierde jaargang, aflevering 1 - maart 1973

De Hoemkundige Kring "Het Land van Nevele" heeft als *werkgebied* de gemeenten Bachte-Maria-Leerne, Hansbeke, Landegem, Lotenhulle, Meigem, Merendree, Nevele, Poeks, Poessele, St.-Martens-Leerne, Vinkt, Vosselare en Zaveren-Deinze.

De vereniging streeft ernaar de studie van ons heem te bevorderen, de resultaten ervan te publiceren en actief bij te dragen tot de bescherming en het beheer van ons leefmilieu. Daartoe organiseert zij geregeld voordrachten, dia- en filmvoorstellingen, tentoonstellingen, uitstappen en wandelingen. Alle leden worden op die manifestaties uitgenodigd en kunnen er gratis aan deelnemen.

Het jaarlijks te betalen *lidgeld* bedraagt 150 F. (gewoon lid), 250 F. (steunend lid), of 500 F. (erelid) en kan overgeschreven worden op P.R. 627981 van "Het Land van Nevele", Vosselarestraat 16, 9840 Landegem.

Bijdragen voor het Berichtenblad dienen te worden toegestuurd aan redaktiesekretaris J. TAELEMAN, Muizendale 10, 9840 Landegem. Andere briefwisseling aan voorzitter J. LUYSSAERT, Poeldendries 11, 9840 Landegem.

+
+ +

TEN GELEIDE

Bij het begin van deze vierde jaargang past het even een blik in het nabije verleden en de toekomst te werpen. Zonder grootspraak durven wij beweren dat wij daarbij tevreden (voor het verleden) en hoopvol (voor de toekomst) gestemd zijn.

Zoals verder uit het aktiviteitsverslag 1972 van de voorzitter blijkt, konden wij onze lezers verleden jaar 420 blz. lektuur presenteren van een hele schare medewerkers, die over allerlei onderwerpen gepubliceerd hebben. Dat die geschriften ook het lezen waard waren en de belangstelling van heel wat streekbewoners mochten genieten, blijkt o.a. uit de sterke toename van ons ledenaantal : 230 tegenover 140 in 1971.

Dat niet alles iedereen kan interesseren, ligt hierbij voor de hand. Wij zijn echter van het principe blijven uitgaan dat ons lezerspubliek erg heterogeen is, zodat ook de inhoud van onze publikaties zoveel mogelijk verscheidenheid moet vertonen. In tweede instantie is die inhoud natuurlijk ook bepaald door de belangstellingssfeer van onze medewerkers, en die is gelukkig vrij ruim. Zo konden wij bijdragen opnemen over lokale geschiedenis, folklore, het plaatselijke dialect, naamkunde, kunstenaars uit de streek, milieubescherming, enz.

Wij hopen op die manier verder te kunnen werken en die mogelijkheid zit er echt wel in. De "pioniers" uit de

eerste jaargangen worden immers al geregeld afgelost door "verse" krachten, die dan meestal ook een nieuw geluid laten horen. Alleen al in de inhoudsopgave van dit nummer b.v. zijn een drietal nieuwe namen te vinden. En wij weten dat nog een aantal andere leden "klaar zitten" met een eerste, degelijke bijdrage. Dat moge een aansporing zijn voor sommigen die, eventueel uit (misplaatste) bescheidenheid, hun kennis over de strack nog niet op papier hebben durven zetten.

Op de technische verzorging van ons tijdschrift horen wij praktisch uitsluitend lovende kommentaar : uit een bescheiden procédé weet dhr. Schaeck inderdaad het maksimum te halen. Dat, en de overweging dat het prestige van onze vereniging sterker in de hand gewerkt wordt door een interessante inhoud dan door een luksueus uitgevoerd paradeblad, heeft ons ertoe aangezet om op de ingeslagen weg voort te gaan.

Wij danken graag allen die aan de geboorte van de vorige afleveringen meegewerkt hebben en hopen voor de toekomst dat :

- op steeds meer direkte medewerkers een beroep kan worden gedaan,
- alle lezers hun op oprechte belangstelling steunende op- of aanmerkingen aan het bestuur of de redactie zullen overmaken.

De redactie.

+
+ +

AKTIVITEITENVERSLAG 1972

1. Voordrachten

R. Van der Linden : "Het Bolspeel in Vlaanderen".

A. De Vos : "Godsdiensttroebelen in het Meetjesland in de 16de en 17de eeuw".

2. Filmvoorstelling

A. Janssens : Film over de Poekebeek en de opening van het literair museum "Rietgaverstede".

3. Studiebezoeken, wandelingen

Poesele : In het spoor van de schaapherder.

Vosselare, Leerne : Aan de Leiekant.

Zeveren : De Meerputten.

Gent : Geologisch Museum Prof. Dr. R. Tavernier.

4. Wedstrijden, tentoonstelling

Tekenwedstrijd voor alle schoolkinderen uit ons werkgebied. Tentoonstelling van de bekroonde werken. Proclamatie en prijsuitdeling.

5. Tijdschrift

Totaal 420 bladzijden tekst.

4 gewone nummers van ons berichtenblad.

1 extra-nummer over de orgelbouwers Loveert.

1 monografie "Het Literaire Leven in het Land van Navele".

6. Bibliotheek

Wij bezitten 22 ruilabonnementen met andere kringen.

Bovendien een aantal boeken en overdrukken door aankoop of schenking.

7. Milieubescherming

Kanten ons, samen met het gemeentebestuur en andere verenigingen, tegen de geplande industriezone Landegem-Vosselara-Drongen-Nevels. O.a. massale deelname aan de protestwandeling te Landegem op 17 december 1972.

J.L.

+

+

+

ZEVEREN

N.v.d.r. Zeveren is het zuidelijkste dorp van ons werkgebied. Totnogtoe werd het in ons berichtenblad erg stiefmoederlijk behandeld : niemand "nam de pen ter hand" om eens iets over dat mooie dorp te schrijven. Toen wij er in oktober 1972 onze herfstwandeling organiseerden, kreeg een van onze bestuursleden echter heel interessante nota's over Zeverens verleden in handen. Zij bleken verzameld te zijn door G. VAN STEENKISTE en W. VAN DER EECKEN, twee onderwijzers uit Zeveren. Hun bronnen zijn hoofdzakelijk DE POTTER-BROECKAERT (1) en enkele recentere archiefstukken.

1. Ouderdom

Zeveren moet een oude nederzetting zijn. Hierop wijzen een aantal elementen :

- De plaatsnaam Zeveren (gelegen aan de Zeverenbeek) is wellicht van Keltische oorsprong (2).

Schrijfwijze : 1146 Severne
1153 Severin
1330 Severne
1390 Zeverns
1650 Severne of Severen
19de eeuw Zeveren

(1) Geschiedenis van de gemeenten der provincie Oost-Vlaanderen. Eerste reeks : arr. Gent.

(2) Zie C. TAVERNIER-VEREECKEN, De gemeentenaamen van het Land van Nevele, in : Berichtenblad I,4 (1970), blz. 4.

- Volgens DE POTTER-BROECKAERT werd in de 18de eeuw in de kelders van de brouwerij Van Oost een zilveren Romeinse munt gevonden. Zij vertoonde aan de ene zijde een gediadeemd en gesluierd hoofd van een vrouw en de inscriptie "Paullus Lepidus Concordia", aan de andere kant een figuur met toga en drie gevangenen naast een zegeloog, met herhaling van het woord "Paullus".

- Zoals vele andere dorpen in het Land van Nevele heeft Zeveren veel vruchtbare landbouwgrond en "sites" die voor vroege bewoning in aanmerking komen.

- Volgens DE POTTER-BROECKAERT werd de eerste kerk van Zeveren opgericht door St.-Amandus (7de eeuw).

2. Beknopte politieke geschiedenis

In 1146 werd in Zeveren een heerlijkheid (tgoest tSeverin) opgericht door de priorij van Papinglo (Maldegem-Kleit, die zelf een stichting was van de Gentse St.-Baafsabdij (1)). Later ging die heerlijkheid over naar de heren van Meulebeke (de Zeverense leenmannen heetten toen de Beer). In 1577 maakte zij deel uit van het koninklijk domein. Filips II van Spanje gaf toen opdracht de heerlijkheid te verkopen om oorlogslasten te dalen. Zij werd eerst verkocht aan een zekere Sijmoens en later, voor 4850 ponden Vlaamsch, aan Pieter van Bevere, die uit het grafelijk domein ook de heerlijkheid ter Meersch of Ter Vaelt

(1) Zie daarover : G. DE SMET-D. VERSTRAETE, De proosdij van Papinglo te Maldegem-Kleit (1951).

kocht. Daar gingen de heren van Zeveren voortaan wonen. Tar Meersch ressorteerde onder de Oudburg van Gent. In 1655 werd de heerlijkheid tot baronie verheven. In 1773 werd ze openbaar verkocht aan F.J. Maurits de Heems-Pattijn, kolonel in het Oostenrijkse leger. De grafkelder van deze familie bevindt zich nog steeds op het kerkhof.

Als laatste heer van Zeveren vinden wij G.J. Mauhood-De Pattijn, een Engelsman, die hier echter in armoede leefde en in 1824 het dorp verlaten heeft. Waarschijnlijk is hij naar Engeland teruggekeerd.

Daarna werd van het "kasteel" een boerderij gemaakt, die sinds 1913 eigendom van de familie Verwilt is.

Enkele andere aanzienlijke lenen waren :

het Goed te Wierinckx (bewoond door M. Corin)

het Goed ten Walle (bewoond door H. Rutsaert)

het Ganzonleen (bewoond door R. De Koster)

de Scheepdries (bewoond door J. Vermaulen)

het Goed te Heirans (bewoond door W. Christiaens)

het Goed ter Laf (bewoond door J. Standaert)

het Goed ter Strijpen (bewoond door J. Van Wouterghem).

Tijdens het Ancien Régimé was Zeveren administratief in twee delen gesplitst :

- de oostelijke helft ressorteerde onder de burggraaf van Gent (Saveren 't Gentsche),
- de westelijke helft was ambtsgebied van de kastelein van Kortrijk (Saveren 't Cortrijksche).

De Bekaertswegel vormde de scheidingslijn.

3. Een blik op het economisch/sociaal leven

Zeveren is ongetwijfeld altijd op de eerste plaats een landbouwgemeente geweest. Om de bewerkbare oppervlakte te vergroten waren tegen het einde van de 14de eeuw bijna alle bossen gerooid.

Ook de weefnijverheid heeft in Zeveren een hoge bloei gekend. Tot in de 19de eeuw stonden hier meer weefgetouwen dan huizen ! Het afgewerkte laken werd verkocht op de markten van Deinze, Gent en Izegem.

In de 18de eeuw was hier zelfs een blekerij (nu de weiden van J. Verwilst), waarop de wevergilden van Deinze hun lijnwee'd lieten wassen en bleken. Hiervoor gebruikte men water uit de talrijke beekjes.

Tot het einde van de 17de eeuw kwamen de Deinse wevers in processie naar Zeveren op derde Sinksendag. Er was telkens een enorme toeloop van volk. In de volksmond wordt aan die gebeurtenis nog herinnerd met de uitdrukking "Zeveren slunse".

Tot het einde van de 18de eeuw was hier ook een brouwerij gevestigd (eigenaar Van Oost, huis nu bewoond door André Cocquyt).

Waar nu A. Van Laeken woont, was er vroeger een oliestamperij of stampkot; daar werd olie geperst uit lijnzaad en koolzaad om zeep te bereiden.

In het landboek van 1661 komt het Molenhuis ter sprake. Daar stond de eerste windmolen (eigendom van H. Rutsaert). Nu wordt het Molenhuis bewoond door G. De Neve.

Volgens datzelfde landboek lag daar in de buurt "een oude mote" (1) met een dreefke en daar vlakbij de hofstede ter Vaalt, toebehorend aan Mevrouw van Severen. Jammer genoeg maakt een kaart dat niet duidelijker.

4. Kerkelijk leven

Het eerste bidhuis van Zeveren is mogelijk door St.-Amendus opgericht in de 7de eeuw. Dat was wellicht vervaardigd uit hout. In de 14de eeuw was er al een stenen kerk; toen werd het koor vernieuwd en kwamen er zijbeuken bij. In de 16de eeuw werd zij nog eens volledig vernieuwd en ook later werd er nog heel wat aan veranderd :

(1) Mote = Fr. motte; een natuurlijke of kunstmatige verhevenheid waarop een kasteel of een grote hoeve stond, omgeven met water.

- 1728 : verhoging van de zijbeuken,
- 1778 : verhoging van de toren,
- 1860 : volledige afbraak van de oude kerk.

De eerste steen van de huidige kerk werd gelegd door pastoor-deken Lemotte van Deinze op 24 mei 1861. Het nieuwe gebouw werd op 11 augustus 1862 ingewijd door Mgr. Delbecque, bisschop van Gent.

Afmetingen : 23 m lang, 12 m breed, 20 m hoog.

Achthoekige toren met 4 galmgaten.

Zij-altaren :

- links : toegewijd aan St.-Amandus,
- rechts: toegewijd aan O.L.-Vrouw.

Het hele gebouw is kunstloos; het getuigt niet alleen van het geldgebrek van de Kerkfabriek, maar ook van de slechte smaak bij de bouwmeesters. In de verslagen van het restitutieboek van de Kerkfabriek lezen wij dat toen keer op keer dringende hulp gevraagd werd aan staat, provincie of gemeente. Zelfs om de altaren te schilderen had de kerk hulp nodig (de krisisjaren van 1840 lieten zich nog voelen).

In de kerk bevinden zich weinig kunstvoorwerpen. Het schilderij van het hoofdaltaar, Afdoening van het kruis, is een vrij goede kopie van Rubens. Verder is er een smaakloze ijzeren kommuniëbank. Het koorgestoelte dateert van de 17de eeuw (zat vroeger onder een dikke laag verf). Ook een blauwarduinen doopvont van 1721. Het kleine klokje van 1660 is een der oudste van onze dorpskerken.

Pastoor Leon Braast heeft in 1936-1937 veel bijgedragen om de kerk een mooier uitzicht te geven. Zij werd geschilderd door een kunstschilder uit Gent, het tongewelf werd versierd met kunstig gesneden houten rozen. Verder zorgde hij voor een nieuw missiekruis, een glanzend tabernakel, een nieuwe kruisweg en dertien brandglasramen.

In 1853 stichtte Mgr. Delbecque op aanvraag van de pastoor de broederschap van de H. Amandus. In die tijd was Zeveren een bedevaartsoord voor koortslijdenden. Op het oude Amanduskapelletje (1858) in de St.-Amandusstraat, lezen wij nog volgend typisch versje :

"Die kwelling lijdt door koorts
En wenst te zijn ontslagen
Kan hier met zijn offrand
Amandus voorspraak vragen."

De St.-Amandusgilde bestaat nu uit een groot-gilde en een klein-gilde en is een van de bloeiendste gilden uit de streek. Ze telt 1300 leden over ongeveer 30 gemeenten verspreid.

Het feest van de patroonsheilige St.-Amandus valt op 6 februari. De zondag daarop is er de kleine kermis en de volgende maandag wordt "St.-Amandus-zuster" genoemd.

5. Onderwijs

Pas in 1867 werd hier een school gebouwd : de gemeenteschool. Die school was vroeger overbevolkt in de winter, 's zomers bleven de kinderen thuis om de

koeien te hoeden of ander landbouwwerk te verrichten (geen leerplicht). In de gemeenteschool werden jongens en meisjes samen door één "meester" onderwezen.

In 1904 kwamen drie zusters Franciscanessen van Vinkt hier les geven. Dat gebeurde in het oude gebouw van de zondagsschool (waar nu het klooster staat), die gebouwd werd in 1879 onder de beruchte liberale schoolwet van toen. In die tijd had Zeveren twee onderwijzers : de officiële van de regering die les gaf in de gemeenteschool, en een katholieke die in het voornoemde gebouw onderrichtte. Een eigenaardig feit is wel dat die twee onderwijzers broers waren (De Decker).

In 1905 werd het klooster gebouwd. In 1930-32 werd bij het klooster nog een nieuwe freubelklas gebouwd; de oude werd toen "kookschool" en bibliotheek. zondagsschool

6. Varia

- Wegen : 1953 was voor Zeveren het jaar waarin grote wegenwerken werden uitgevoerd. De aarde- of grintwegen werden herschapen tot esfalt- of betonwegen.

De staatsweg Aalter-Deinze doorkruist Zeveren over een lengte van 1800 m. Deze rijksweg werd aangelegd in 1842 maar was toen nog heel primitief. Over een breedte van 3 meter was hij gekasseid en de overige 3 meter waren zand of modder naar gelang van het seizoen. In 1928-29 werd de weg verbreed tot 14 meter. In 1937 kwam er een betonnen fietspad bij.

Een belangrijke gemeenteweg is de Izegemstraat, die vroeger onder de naam "Isegghemse heirweg" de gemeente helemaal doorkruiste. Een deel van die weg heet nu Kouterstraat.

Kauwestraet : heette vroeger Leyestrategie en liep van de "Wandeling" tot de Leie.

Wierockstraat : zo genoemd naar het "Goed ter Wierinckx". Op een kaart van 1842 heette een deel (vanaf het "Goed ter Heirens" tot Molenstraat) de Kruiswegstraat. Vanaf de Molenstraat tot Meigem heette ze toen Limietestraat.

Molenstraat : daar was het "Molenhuis". Sedert de fusie heet de Molenstraat nu Schave.

Lange Meerskant : tegenover de Korte Meerskant (nu Kerkstraat).

- Herbergen : op het einde van de 18de eeuw werden in Zeveren drie herbergen gebouwd :

1. "De Spaanse Kauwe" (1760), nu woonhuis van R. Van Steenkiste. Stond tegenover de "Grote Kauwe", nu woning van E. Van de Velde. (Beide staan op een lichte heuvel - "Kauwe" betekent heuvel).

2. "In de groenen Akker" (1764) in de Izegemstraat. Later afgebroken en in 1934 herbouwd onder de naam "In den Akker". Nu is het een winkel geworden (U. D'haenens).

3. "Het Leeuwken" (1774), nu bewoond door de kind. Mestdagh.

Het is geen toeval dat die herbergen langs de Izegemstreat stonden. Onder het Ancien Régime was dat immers een belangrijke verbindingsweg tussen Gent en Izegem. De wevers trokken daarlangs met hun afgewerkt laken naar de grote markten.

- Vijvers

1. Moerputten (ook de "drie gebroedersmeren" genoemd). Hier zou volgens overleveringen het eerste "kasteel Moere" gestaan hebben. Recente onzoekingen ter plaatse en in de archieven (landboek van Zeveren) laten ons sterk vermoeden dat dit onjuist is, en dat het "kasteel" verderop, naar Meigem toe moet hebben gestaan (waarschijnlijk in de lage weiden aan de Zeverenbeek - bij de hoeve van Marcel Vlamincq).

- Rietputten : een verbreding van de Scheerbeek. Zo genoemd omdat er heel het jaar riet in staat. Ze liggen vóór de Molenstraat, tegenover het "Goed ter Strijpen". Vroeger werd langs de Zeverenbeek turf gestoken (voor huisverwarming). De laatste turfstaker was Camiel Buyse, die aktief was in de weide van Jan De Weirt in de oorlog 1914-1918.

- De schandpaal

Enige jaren geleden werd ze gerekonstrueerd en overgebracht naar de ingang van het Oudheidkundig Museum van Deinze.

Bovenaan zien wij er halseringen en op 70 cm hoogte kleinere ringen om de handen vast te binden. Eerst stond de

schandpaal op het dorp, later aan de Kauwenhoek. Op zon- en feestdagen werden misdadigers aan de schandpaal vastgebonden en gegeseld in het openbaar. Een legende verhaalt dat men de booswichten eerst acht dagen aan de schandpaal vastbond zonder eten of drinken. De achtste dag bracht men versgebraden worst die op een halve meter afstand van de mond opgehangen werd. Dat gebeurde driemaal per dag tot de gestraften tenslotte van de honger stierven. De laatste die aan de schandpaal stond (+ 1850) was de bewoner van de Schaapdries die zijn hoeve in brand had gestoken.

G. VAN STEENKISTE
W. VAN DER EECKEN.

+

+

+

In de twee heel interessante bijdragen van Gh. POTVLIËGHE over de beroemde orgelbouwende familie Lovaert uit Nevele (1) is er verscheidene male sprake van het herstellen of vernieuwen van orgelpijpen. In verband met dat laatste kunnen wij ons afvragen of Lovaert zelf orgelpijpen gemaakt heeft. Van andere orgelbouwers weten wij dat zij hun pijpen uit lood of orgeltin inkochten, maar de houten pijpen maakten zij gewoonlijk zelf.

Bij Leo Lovaert kan de toestand best anders geweest zijn. De houten pijpen maakte hij, net als de anderen, in zijn eigen atelier (cfr. de opschriften in de pijpen). Het is echter niet uitgesloten dat hij ook loden pijpen fabriceerde. Tot dit vermoeden komen wij op grond van de volgende aantekeningen uit de "Wegwijzer der Stad Gent" :

1840, blz. 495 : "14 augustus 1839, Leo Lovaert, orgelmaker te Nevele, word door den koning der Belgen gebreveteerd over de uijtvinning van eene handelwijs, dienende om loode goten op de daken der kerken en ook andere gebouwen zonder het gebruik van vuer een elkander te lassen en te plaatsen."

1840, blz. 470 : "Lovaert te Nevele, gebreveteerd kerkorgelbouwer, ook gebreveteerd voor het leggen en sauderen van loode goten zonder vuer te gebruiken."

1845, blz. 389 : "L. Lovaert te Nevele,
Orgelbouwer gebreveteerd."

1861, blz. 423 : "L. Lovaert, St.Pieters-
nieuwstraat 98 gebreveteerd orgel-
bouwer."

1865, blz. 437 : "L. Lovaert, St.Pieters-
nieuwstraat 98 orgelbouwer."

"Ev. Lovaert, St.Amandsstraat 58
orgelbouwer."

1868, blz. 447 : "L. Lovaert, St.Pieters-
nieuwstraat 122 gebreveteerd orgel-
bouwer."

"Lovaert Ev. orgelbouwer te Ledeberg."

Als L. Lovaert nu zo'n knap vak-
man was dat hij zelfs een procédé uitvond
om lood te lassen zonder vuur, dan lijkt
het me best mogelijk dat hij ook zijn lo-
den orgelpijpen zelf vervaardigde !

A. JANSSENS,
Nevele.

(1) Zie : Berichtenblad "Het Land van
Nevele", 1972

+
+ +

SPROKKELINGEN

1. EEN ARBEIDSGESCHIL

Marten Van Hove, houthakker, had in de winter van 1656 in opdracht van Laureyns Rootsaert hout gekapt en het ongebonden op het veld laten liggen.

Toen hij de rekening presenteerde weigerde zijn opdrachtgever die te vereffenen, bewarend *"dat de gonne annehmende imandts haudt te cappene in fasseel (1)" "gehauden is tselve in wissens te binden alleer hij vermach theesschen ofte pretenderen sijnen loon, midts dat voor het binden van het gecapt haudt hij sijnen dienst ofte aerbeyt niet en heeft voldaan."*

De houthakker, die de starre houding van zijn werkgever onrechtvaardig vond en er over het volbrengen van zijn taak blijkbaar een andere mening op nahield, verzocht de burgemeester en schepenen van Hansbeke het geschil te willen beslechten.

De wethouders vroegen hieromtrent de mening van *"Joos Clais fs. Jans, lansman, audt ontrent sevenenvijftich jaeren"* en van *"Jan Van Daele fs. Jans, audt ontrent negenendertich jaeren, lansman,"* beiden *"wonnende binnen de prochie van Lootenhulle,"* vanouds houthakkers, *"soo binnen de prochie van Lootenhulle, Hansbeke ende ander prochien daerontrent ghelegen."*

Deze oudgedienden bevestigden onder eed een te voren ondertekende ver-

klaring, die zij Laureyns Rutsaert op
zijn verzoek hadden ter hand gesteld.

Deze attestatie luidde als
volgt :

*"Wij, onderschreven hautmakers
van onsen style, attesteren verclaren
waerachtich te zijne,*

*dattet zo de maniere costume
is, so wie annempt voor een ander per-
soon eenich haut te maken, namelick mut-
saert (2) ende fasseel,*

*dat hij schuldich is tselve
haut ende fasseel te binden inde wissen,
aleer hij sijn werck volcommelick heeft
gedaen ende niet en moet betaelt zijn
voor alderstondt het zelve is gedaen,*

*presterende voort dat wij, ten
versoucke van Laureyns Rutsaert, ons heb-
ben geadresseert aen Marten Van Hove, hem
afvragende ofte hij wilde binden in wis-
sen het fasseel twelcke hij ghecapt hadde
voor den zelven Laureyns Rutsaert, ende
dat hij Marten tselve alsdan ter plecken
soude betaelen,*

*ende dat hij Marten tselve te
doene refuseerde zegghende : ick salt
gelt wel krijghen, ende ander woorden,*

*belovende alle tgoene voor-
schreven breeder te verclaren ende wette-
lick bij eede te bevestigen, dies noot
ofte daertoe versocht zijne,*

*in teecken der waerheyte hebben
dese onse attestatie onderteeckent,
desen VIIen marte 1656."*

Ingevolge deze verklaring werd Marten Van Hova door de wethouders wellicht in het ongelijk gesteld en aangeraaden het gekapt hout nog netjes "*in wissen te binden.*"

- (1) Fesseel : vrij dik hakhout van 70 à 90 cm lang.
- (2) Mutsaert : takkebos (fijn hout).

(Rijksarchief Gent, fonds Hansbeke, bundel 144).

2. EED VAN EEN VROEDVROUW

In de vergadering van de wethouders van Hansbeke op 1 maart 1775 werd een inwoonster tot vroedvrouw beëdigd. De hierover opgestelde akte werd door de griffier J. Steyaert in het verslagboek ingeschreven.

"Actum in vierschaere vanden Ien maerte 1775,

ter maenynghe van Sieur Frans Braet, bailliu, wettelijcke kennisse ende overstaene van Pieter Van Kerrebroeck, burgmeestere, Pieter De Schuyter ende Pieter Van Nevel, schepenen deser prochie,

heeft Theresia Vander Haegen, huysvrauwe van Frans Van Vynckt, opsetene alhier, alhier geexhibeert schriftelijck requeste, gepresenteert aen de edele heeren directeurs ende assessseurs van tcollegie medicum der stat van Gent,

bij welck marginael appointement vanden Ien der voorleden maent, onderteeckent bij hemlieden greffier P.T. De Meyere

sij de supplianten, naer examinaetie, hebben geadmitteert tot d'excecucie vande geseyde fonctie van vroedvrauwe ten platten lande, mits doende den eedt daer toe staende,

den welcken sij ten desen in baillius handen heeft ontlocken, toorconden als greffier."

(ondertøkend)
J. Steyaert 1775

(Rijksarchief Gent, fonds Hansbeke, register 160).

3. SCHRIJFLES IN EEN DORPSSCHOOL

Bij de lijvige armenrekening van Hansbeke over "ontfanck" en "betaelynghe" van het jaar 1740, gepresenteerd op 26 september 1741 aan pastoor, baljuw, burgemeester en schepenen door Joannes Maenhaut fs. Jan "*ghesworen Aermmeester vanden ghemeynen Aermen vande prochie van Hansbeke*" (1), vindt men eveneens het notitieboekje waarin de uitgaven afzonderlijk en zorgvuldig werden aangetekend.

Het schriftje (formaat 16x19,5 cm), dat 42 pagina's bevat, is uit losse aaneengeregen blaadjes samengesteld en voorzien van een omslag bestaande uit een dubbelgevouwen blad (afmetingen 32x39 cm).

Dit omslagblad werd aan beide kanten door een kinderhand volgeschreven met zinnen in grote letters; het volgende blad, wellicht afkomstig uit de dorpschool, is ongetwijfeld het resultaat van

een les schoonschrift. De penningmeester van het Armenbestuur heeft het blijkbaar uit zuinigheidsoverwegingen als koft benut.

Als curiositeit verdienen de schoolse volzinnen wel enige aandacht.

Met enkele spellingfouten pende de leerling tweemaal een zelfde briefje over; minder goed gevormde woorden, duidelijk door de onderwijzer herschreven, werden door de schooljongen netjes nabootst.

De volledige en verbeterde tekst luidt :

"Beminden vader ende moeder,

Ick hebbe de penne in de handt genomen om aen ul. te comen wenschen eenen saligen mey, die ons vertoont wort door sijne lieffelijck(e) bottiens ende bloeyende blomekens, hopende den selven naer te volgen inde jeughdighe bottiens van godtvruchtigh(eyt).

Pieter Van Herreweghe"

Op hetzelfde blad staat ook een tot vijfmaal toe herschreven citaat vol levenswijsheid :

"Niemant en magh hem te seere beromen al staet sijnen hof vol schoone blommen want op eenen nacht can comen eenen rijm dat alle de schoone blommen bedorven souden sijn.

Pieter Van Herreweghe"

En tenslotte nog een aansporend
rijmpje :

*"Wylt gij eenen koopman sijn
soo handelt met graenen en wijn
maer wilt gij sijn noch wiser
soo handelt in steel en iser.*

*Desen 4 mey 1740.
Pieter Van Herreweghe."*

(1) Rijksarchief Gent, fonds Hansbeke,
bundel 57.

A. MARTENS, De Pinte.

+

+

+

NIEUWE GEGEVENS OVER HET KASTEEL
VAN NEVELE

Aan de doorgang tussen de kerk en het klooster van Nevele bemerkt men aan het verblijf van de Zusters een muur in veldsteen. Hij is nu nog een drietal meter hoog en 1,80 m dik. Achter die muur is nog een stuk toren te zien in dezelfde veldsteen; sinds 1941 is hij hersteld met bakstenen en daarbij onder hetzelfde dak gebracht als het nevenstaande gebouw.

Dit is alles wat overblijft van het versterkte kasteel van Nevele, waarover ook onze geschiedschrijvers ons eerder schaarse gegevens verschaffen. Heel toevallig echter ontdekten wij onlangs in het Stadsarchief van Gent een bundel die nogal uitvoerig over dat kasteel handelt en heel wat nieuwe elementen aanbrengt.

WAT AL BEKEND IS

De P.-Br. nemen aan dat Adam van Nevele (1067) er een *"viercante torre ghemetst van blauwe schorre, en waertoe 18 bunder onder motte, wallen, land, meersch en weide behoorden. Er waren twee motten oft ghesinghe rondomme bewatert, de eene palende aen de reviere die men heet de Poeke, daerneffens loopende"* gebouwd heeft.

SANDERUS vermeldt in zijn "Flandria Illustrata" zondermeer dat Nevele een heerlijk versterkt kasteel had (1).

(1) Liber Quartus, blz. 176.

DE POTTER en BROECKAERT leren ons in hun geschiedenis van Nevelé op blz. 45 dat de kasteelmuren zes voet dik waren.

Uit de 17de eeuw is ons over het Nevelse kasteel heel wat bekend via het werk van De P.-Br. De toegangsdeur had toen een dikte van 4 duim en was helemaal beslagen met breedkoppige spijkers. De benedenruimte was 30 voet lang en 20,5 voet breed (1). De vensters waren van ijzeren staven voorzien. In de hoek van die voorplaats was er een stenen trap van 20 treden die naar de civiele gevangenis leidde. Die kamer was 19 bij 11,5 voet groot en bezat ... een fraaie schoorsteen.

Deze beschrijving brengt ons terug naar de jaren 1600 maar ... betreft het heropgebouwde kasteel en laat ons volledig in het duister over het vroegere kasteel.

Wat is er nu eigenlijk met dat eerste kasteel gebeurd? Waarom blijft de geschiedschrijving juist op dit punt erg vaag? Waarom bezorgde Sanderus er ons b.v. geen tekening van in zijn standaardwerk?

ONZE BEVINDINGEN

De hierboven gestelde vragen kunnen wij in grote mate beantwoorden door de ontdekking van een bundel "Uitgaven ende betalinghe bij lettren van ordonantien nopende ende aengaende der

(1) Een voet = bijna 30 cm.

demolitie ende afbrekene van de kastele
te Nevele", meer bepaald de rekeningen
"aengeslaegen goederen van afwezigen"(1).

De jaren 1488-89, waarop deze archiefstukken betrekking hebben, maken deel uit van de bewindsperiode van Maximiliaan van Oostenrijk (1482-1492). Deze hertog streefde ernaar de machtige steden, ook Gent, definitief aan het centrale gezag te onderwerpen. Voor Gent slaagde hij daar tijdelijk in, maar het ligt voor de hand dat het machtige Gent zich daar niet zondermeer bij zou neerleggen. In korte tijd werd de stad versterkt : men sleepte er letterlijk alles heen om een belegering te kunnen doorstaan. Bij die "versterkingsgolf" lieten de Gentenaren hun oog vallen op het kasteel van Nevele, dat sedert de slag van 1381 tussen Lodewijk van Male en de Gentenaren veel schade geleden had. Het was wellicht gedaeltelijk vervallen want de eigenaar ervan, de Heer van Nevele, had nu zijn intrek genomen in het nieuwe kasteel van Ooidonk. Aldus werd het kasteel van Nevele een gemakkelijke prooi voor de Gentenaren. Dat toont het volgende relaas van de plundering.

Van 6 tot 8 augustus 1488 komen Gillis van den Bossche, deken van de Witte Kaproenen, en zijn gezelschap Janne de Lueche-neere naar Nevele. Zij verkennen het kasteel, maken een inventaris op van al wat nog bruikbaar is en trekken weer stedsdewaarts.

Zodra zij verslag uitgebracht hebben komt een groot aantal Gentenaren

(1) Stadsarchief Gent, Reeks 20, nr. 5
(1488-89), f° 145vv.

naar Nevele : tussen 20 augustus en 5 september zijn het er 38, die samen 144 dagen werk leveren en het kasteel van Nevele begonnen af te breken. Van 6 tot 12 september komen er 4 mannen, die samen 28 dagen werkzaam zijn bij het sorteren van de stenen. Van 15 tot 29 september komen er nog eens drie stedelingen om al de stenen tot aan de Poekebeek te voeren. De "nodighe curdewaghens" kochten zij hier terplaatse bij Pieter Penneman en Coninck Kint voor 7 pond, 14 schellingen en 6 deniers groten. Al die tijd logeren de Gentse Afbrekers bij Pieter Penneman op de markt.

Tussen 15 augustus en 29 september komen de Gentse schepen naar Nevele gevaren (de Lieve → de Oude Kale → de Poeke); zij leggen aan recht tegenover het kasteel van Nevele. De keure van de "Beerstekers" leverde 17 man, die hier in het totaal 69 dagen werkten om al de "corelen" in de schepen te laden. Zoals uit het hier volgende uittreksel blijkt legden de schepen 8 keer het trajekt Gent-Nevele af :

"Janne Everwijn, dekin van de neeringhe van den sciplieden, de somme van 8 pond voor betalinge aen de sciplieden die 8 reynzen van hier tot Nevele met hunne schepen getrocken hebben, ende aldaer zekere corelen van mijnen heer van Nevele gheladen ende binnen de stede van Gent gebracht hebben."

Het lossen van de schepen te Gent duurde van 28 tot 30 september 1488. Veertien man leverden daarbij samen 42

dagprestaties. De volledige afbraak en het transport namen de volgende hoeveelheid mankracht en werkdagen in beslag :

	<u>man</u>	<u>dag-</u> <u>prestaties</u>
- afbraak	38	144
- sorteren van stenen	4	28
- vervoer naar de Poeke	3	24
- laden	17	45
- vervoer naar Gent	?	?
- lossen te Gent	14	<u>42</u>
	tanminste	283
		dagprestaties

Hiermee kennen wij het uiteindelijke lot van het kasteel van Nevele : het werd door de Gentenaren afgebroken, de stenen dienden om de stad te versterken in de strijd tegen Maximiliaan van Oostenrijk.

De vraag waarom Sanderus geen tekening geeft in zijn "Flandria Illustrata" kan nu gemakkelijk beantwoord worden : het kasteel werd in 1488 afgebroken. Sanderus' werk verschijnt een goeie 100 jaar later (1586-1644). Toen hij over Nevele schreef lag het kasteel volledig in puin !

Over de bouw van het kasteel zelf maken de rekeningen ons niet wijzer. Alleen kunnen wij uit het aantal arbeiders en werkdagen afleiden dat het vrij groot moet geweest zijn.

In de 17de eeuw werd het heropgebouwd en het "Lanthuis", "'t Huys" of "de gevanghenesse" genoemd. Het had toen ook duidelijk een andere bestemming gekregen !

Aan de hand van de hierbij gevoegde tekeningen tonen wij aan waar dat nieuwe kasteel gebouwd was (tek. 1) en hoe het er in grondplan uitzag (tek. 2).

Bijlage

Namen van de Gentse arbeiders die te Nevele het kasteel kwamen afbreken.

Gillis van der Bossche, dekin van de
witcapproenen
Janne de Lueckeneere

Leijs van Maercke
Jan de Huvette
Leukin Heymeersch
Jan de Rouc
Jan van Zele
Zegher Sechaert
Joos Heijline
Jasper de Peesmackere
Janne de Lueckeneere

Lieven Cappeel
Michiel Palinc
Lieven de Costere
Heynrie van der Vesten
Theeus van de Brugghen
Heynrie de Bouwere
Jan Cestelein
Paesschier van der Meersch
Jan van der Haegen
Martin Sey
Joos Kempe

Gillis van der Bossche
Janne de Luockeneere
Leijs van Marcka
Laukin Dijmeersch
Janne van Zele
Coolkin van den Bossche
Jan Walins
Jan de Peesmackers

Michiel Palinc
Matheus van de Brugghen
Heynrie de Bouwere, alle drie werklieden
Leijs van Maercke
Janne van Zele
Janne de Peesmackers, alle drie wit-
capproenen

Leijs van Marcke, stedehouder van voor-
noemde dekin
Janne van Zele
Janne Lucribout
Coolkin van den Bossche

Laden der schepen
Michel Palinc
Gheenin van den Damme
Andries Claven
Jan Castelein
Heijnric de beesneic
Francoijs Uiterwijlden
Lieven Bake
Theeus van de Brugghen

Janne Everwijn, dekin van de neeringhe
van der sciplieden

Pieter Penneman
Joos van den Damme
Fransse van der Wulghen
Lievin Bake

Jacop Crave
Moenin Blomme
Weijn Hubbeleere
Jan Hubbeleere
Francoys van der Wilgen
Jacop Beere

Sijmaene de Caluwe, dokin van de scep-
mackers, en van de keure van
zijn beerstekers

Pieter Penning om de ghesellen der beer-
stekers te betalene.

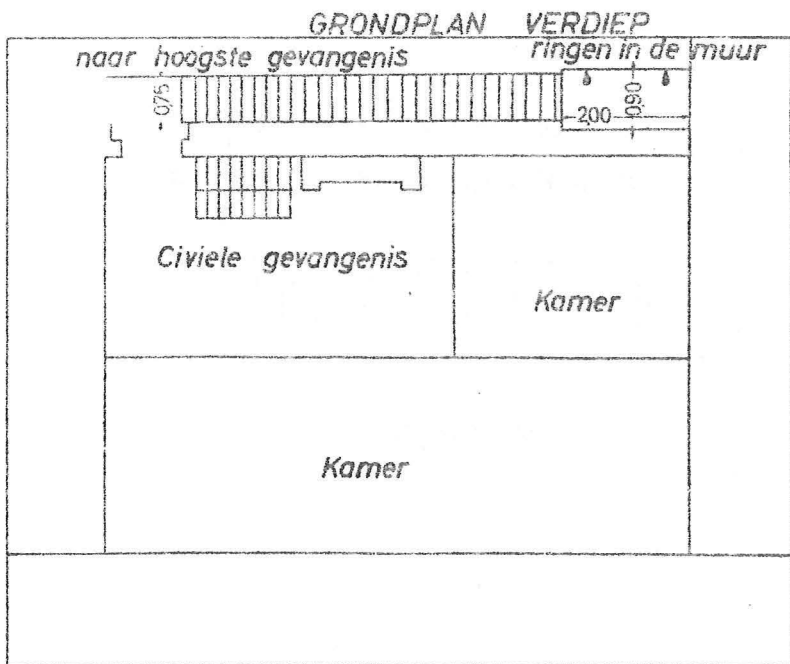
A. JANSSENS,
Nevele.

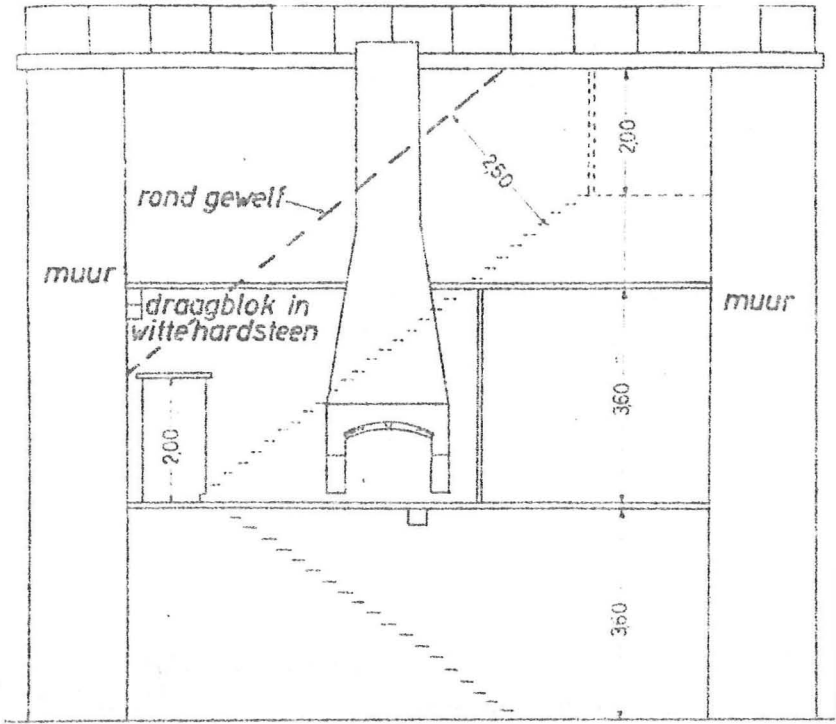

HET KASTEEL VAN NEVELE getekend volgens
de LANDBOEKEN 1582
en CINSBOEK 1642

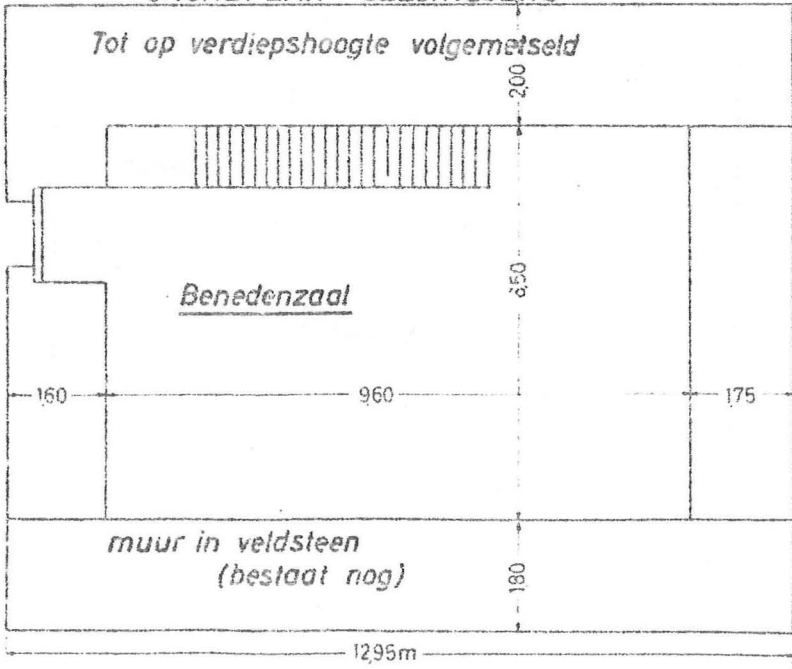
PLAN VAN HET OUD KASTEEL TE NEVELE

Gegevens gedurende de
verbouwingswerken opgemeten 1940-'41

GRONDPLAN GELUKVLOERS

ADELE CHARLOTTE FOBE,
de Nevelse vriendin van Virginie Loveling

Inleidende nota

De heer Antoine Fobe, notaris te Weteren, was de eerste om ons te wijzen op de vriendschap tussen Adèle Fobe en Virginie Loveling. De heer Jules Fobe, ere-notaris, heeft ons welwillend inzage verlaend van het afschrift van het testament van Adèle Fobe.

De heer José Fobe liet ons graag kennis nemen van de genealogie van de familie Fobe.

Sommige biografen hebben het verblijf te Nevele van de gezusters Loveling in een vrij ongunstig daglicht gesteld. HEUVELMANS, de Franse vertaler van V. Loveling, had geschreven dat de gezusters te Nevele een geïsoleerd leventje leidden, ver van het gewoel van de wereld. In een brief d.d. 24.2.2883 wijst V. Loveling op die verkeerde zienswijze :

"A Nevele même - où il nous venait du reste beaucoup de monde - nous avions un petit cercle d'amis des plus agréables, mais ni campagnard ni flamingant : ils l'ignoraient quand nous publions un livre, et ..." (1).

A. DE COCK, de volkskundige, heeft een even somber beeld van Nevele opgehangen (2). In een brief d.d. 22.10.1892 stuurt V. Loveling hem een terechtwijzing:

"Zelfs te Nevele bezaten wij een wel is waar zeer beperkten doch zeer ontwikkelden

kring, het voorrecht van verstandelijk verkeer volop genietend en weinig gevleid zouden de er van overblijvenden, die er deel van uitmaakten en er nog des zomers verblijven, voor zeker wezen, moest ik hun mededeelen dat men hen voor onbeschaafd doet doorgaan ! Voor de eerste maal verneem ik ook uit uw artikel, dat de bevolking ons vijandig was Ik betreur het zeer, dat dergelijke dwalingen in uw merkwaardig artikel voorkomen" (3). Prof. P. FREDERICQ heeft die legende van het Nevele, dat de gezusters Loveling vijandig was, de kop ingedrukt : "De juffrouwen Loveling leefden met hun rijke moeder geheel onafhankelijk en door iedereen geacht en geëerbiedigd Nooit werden ze door iemand vervolgd". (4). Ten slotte hebben we nog het schrijven van de kroongetuige C. BUYSSE : "In dat dorp, dat anders toch een groot en schoon dorp was, met een vrij talrijke bevolking, heeft Virginie Loveling meer dan veertig jaren van haar leven doorgebracht. Al de menschen kende zij er - en allen kenden haar; maar niemand vermoedde, zelfs in de verste verte niet, waaraan zij, en haar zuster Rosalie, hun leven besteedden" (5).

Een van de personen nu, die tot de kring van de Lovelings behoorde, was ADELE CHARLOTTE FOBE. Deze dame was niet alleen een gewone vriendin, maar ze heeft tevens de invloed van Virginie Lovelings levensbeschouwing ondergaan, zoals uit sommige geschriften zal blijken.

Geboren in 1826 was Adèle Fobe de dochter van een Zomergemse dokter die bekendheid in de streek genoot. (6) Toen K.L. Ledeganck te Zomergem tot vrede-

rechter benoemd werd, heeft hij tijdelijk bij de Fobes ingewoond en wellicht heeft het meisje Adèle nog op de schoot van de plechtige dichter gezeten (7). En als we nu weten welke vurige verering de gezusters Loveling voor de zanger van "De drie Zustersteden" hadden, dan kan misschien dat feit het uitgangspunt geweest zijn van de interesse van de schrijfsters voor Adèle Fobe.

In 1854 traden te Hansbeke in het huwelijk Victor Adolphe SCHATTEMAN, vrederechter van het kanton Nevele, en Adèle Charlotte FOBE. Het echtpaar kwam zich vestigen in de Pastoorshoek te Vosse-lare. Volgens de brief, waarvan een gedeelte hierbij afgedrukt, moet het begin van die vriendschap tussen Virginie Loveling en Adèle Fobe in 1859 worden gesitueerd (8).

In de roman "Sophie" (9) van V. Loveling menen we het echtpaar Schatteman-Fobe te herkennen onder de naam Haantjee. De man wordt er afgeschilderd als een schrandere geest, die het pro en het contra afweegt, zoals het een vrederechter past. Hij is een verdraagzaam liberaal en met raad helpt hij rijk en arm. Natuurlijk wordt hij in die sleutelroman niet als vrederechter voorgesteld. De necrologie uit de Gazette van Gent (10), het bidprentje (11) en het gedicht dat V. Loveling (12) aan hem wijdde, getuigen alle van de karaktereigenschappen van Schatteman die, gepensioneerd, de liberale burgemeester van Nevele was van 1862 tot 1884.

OP ALLERHEILIGEN.

AAN MIJNE VRIENDIN,

BIJ HET OVERLIJDEN VAN HAREN ECHTGENOOT :

DEN HEERE

August de Deurwaender.

Ik heb den tuin hier groen zien staan,
Toen ben ik heen en ver gegaan.

En 'k droeg een beeld van liefde en vree,
Verkwikkend uit dees woning mee.

Bij menschentwist en werelddruk,
Zag ik in droom uw groot geluk.

Nu torst de tuin, waar alles sterft,
Het lichtend loover van den herft.

De mist hangt in der beuken kruin;
De paden ros, de perken bruin;

De lucht als lood; geen vogelschal;
Geen wind; geen rimpel op den wal.

De zwanen wagglen om mij heen,
Gewoon aan brood — en 'k bracht er geen.

Ver luidt een klok — der dooden stem!
Ik denk aan u, ik denk aan hem.

En aan des Noodlots gruwzaamheid,
Dat levens van elkander scheidt.

Zijn heldre winterwoning wacht.
Hij wordt naar 't donker graf gebracht.

Waar hij met u genieten zou,
Moet gij alleen als weduwvrouw.

Nooit hoort gij weer zijn stemgeluid;
Hij strekt u nooit de hand meer uit;

Hij lacht u nooit meer aan — en toch!
Hij blijft u bij, gij hebt hem nog :

Zijn hart heeft gansch u toebehoord,
Uw heil duurt in herinnering voort!

VIRGINIE LOVELING.

NEVELE, 1 November 1892.

Gent 15 juni 1898.

Waarde vriend,

Gisteren morgen al vroeg werd ik aangenaam verrast door uw brief en de drie portretten. Het uwe schijnt mij wel gelijkend. Jan herkende ik nog dadelijk of schoon ik hem veel kleiner in mijn herinnering staan heb en het helder gelaat van Adoffine-Doça met zijn ronnige levensblijheid verdwilt mijn hart. Dank voor dit alles en ook uw lieven langen brief. In de gegeven omstandigheden was dat te krijgen een echte weldaad voor mij. Ik heb namelijk zoo veel geleden in dezen laatste tijd sinds ik u schreef: mijn beste, oudste vrienden -

Maer we zijn op de feiten even vooruitgelopen. Na het verschijnen van haar roman "Sophie" werd V. Loveling door het Willemsfonds gehuldigd op 29 oktober 1882. In een humoristisch briefje excuseert burgemeester Schatteman zich omdat hij niet aanwezig kan zijn op het feest te Gent, omdat diazelfde zondag "*notre Seigneur du village ... escorté de tous ses manants ...*" - (de Heer van het dorp door al zijn lijfeigenen begeleid) - als jonggehuwde zijn intrede doet te Nevele (13). Verder schrijft hij dat hij als burgemeester de orde dient te handhaven en besluit: "*Veuillez donc, chère Mademoiselle, m'excuser si je ne dépose pas mon hommage à vos pieds et recevoir par écrit les chaleureuses félicitations DU TRIO LEGENDAIRE*" (14). Wie is nu dat legendarisch trio? SCHATTEMAN, z'n vrouw en August DE DEURWAERDER, jonggezel en rijke grondbezitter, bij wie ze nu inwonen (15).

Adolphe Schatteman sterft in 1885 en 11 maanden later treedt Adèle Fobe in het huwelijk met August de Deurwaerder. In het najaar 1886 vergazelt V. Loveling het echtpaar op reis naar het Zuiden; ze verblijven een paar maanden te Nizza en reizen dan Italië af.

In 1890 publiceert V. Loveling "*Een Winter in het Zuiderland*" en de opdracht van het boek luidt "*Den Heere en Mevrouw de Deurwaerder uit trouwe vriendschap opgedragen door de schrijfster*" (16). Het reisverhaal is ietwat geromaniseerd en het echtpaar krijgt er de doorzichtige naam "mijnheer en mevrouw de Poortere".

Virginie Loveling - haar
schuilnaam is nu Livia Lane - is op die
reis buitengewoon op dreef; met welgeval-
len laat ze zich het hof maken en haar
ietwat oudere vrienden kunnen haar niet
altijd volgen waar ze heen wil. We leren
hier ook haar Nevelse reisgenoten beter
kennen. Reeds vinden we een typisch steelt-
tje in het begin van het verhaal. In de
P.L.M.-trein maken de drie Belgen kennis
met een jonge Fransman en "*mijnheer de
Poortere zei al schertsend dat hij eerst
naar Arles wou gaan om er schoone vrouwen
te zien.*

*"De jongeling glimlachte, en hier kwam het
karakter van den Franschman voor den dag :
Mijnheer, zei hij, met het oog madame de
Poortere aanduidend, om schoone vrouwen te
zien, moet gij zoover niet gaan. Zij zag
er inderdaad mooi uit met haar kloeke ge-
stalte, hare grijze, kroezelige lokken,
die van onder den zwarten hoed uitkwamen,
hare fijne, door goedheid gemilderde trek-
ken en den blos, dien haar een jong meisje
zou benijd hebben"* (17). Een nette mijn-
heer was haar man. De schrijfster heeft
het over "*de natuurlijke beleefdheid, die
hem kenschetst en welke de opvoeding nog
verhoogd heeft*" (18).

Tussen de boekbesprekingen van
"Een Winter in het Zuiderland", die V.
Loveling bewaard heeft, vonden we een on-
gedateerd naamkaartje (19) met de volgende
tekst : "*MADAME DE DEURWAERDER désire que
Melle Virginie se rende si c'est possible
chez elle demain samedi vers 3 heures. Il
s'agit de choisir entre deux objets, celui
qui ferait le plus de plaisir à une per-
sonne que j'aime beaucoup. vendredi soir.
Adèle. Nevele.*"

We vermoeden dat die uitnodiging werd gestuurd nadat Adèle Fobe het boek met de opdracht ontvangen had.

Het echtpaar de Deurwaerder-Fobe heeft zeker altijd vertrouwelijke omgang gehad met de schrijfster. Op zekere dag bellen zij bij haar aan en onmiddellijk is het een stantje (20). In 1892 overlijdt August de Deurwaerder te Nevela, in de leeftijd van 81 jaar. De bijbelse teksten van het bidprentje (21) - er was een Nederlandse en een Franse versie - wijzen op de vrijgevigheid van de overledene: *"Hij heeft zijne hand voor den behoeftige geopend, en ze altijd den armen toegereikt"* (22). Maar behalve het bidprentje is er ook nog een gedachtenisprentje met een doorvoeld gedicht van Virginie Loveling (hierbij afgedrukt) (23). Om die verzen goed te begrijpen situeren we even het decor: het echtpaar bewoonde op de hoek Langemunt-Blasiusstraat - richting Vosselare - een herenhuis dat uitzicht gaf op een park van twee hektaren met vijver en paviljoen (24).

In 1895 sticht Adèle Fobe, "Ter nagedachtenis van de Heer August de Deurwaerder" het bejaardentehuis "Rusthof" te Vosselare. Het is gelegen tegenover haar groot park in de Dreefstraat, verlenging van de Nevelse Langemuntstraat. Het gesticht telt 10 huisjes en elk huisje mag door twee personen betrokken worden, man en vrouw of twee familieleden. Er wordt ook een kapitaal van 100.000 frank uitgezet voor de onderhoudskosten en de uitkering van 2 frank per week aan elke bewoner (24). Het oprichten van dit tehuis heeft

een politieke achtergrond. Parallel met de schoolkwestie strijden de liberalen in die tijd ook voor de secularisatie van de burgerlijke godshuizen : ze willen ze onttrekken aan de invloed van de parochiale geestelijkheid. En wat zich afspeelt op nationaal vlak heeft ook te Nevele z'n weerklank gevonden. Kijken we de registers na van het "weldadigheidsbureau" en van het "Hospitaal Louise", dan zien we dat er toen een verstrengeling was tussen de twee besturen ... en in het beheer van het "hospitaal" treffen we meer dan eens de deken-pastoor als president aan (25). Virginia Loveling was nu een voorvechtster van de secularisatie en meer dan eens heeft ze het "armhuis" gebrandmerkt. Meester Neirinck, opgenomen in het hospitaal, zegt tot zijn bezoekers : "*... zij eerbiedigen hier de persoonlijke vrijheid niet*" en verder "*... Heren, komt hier niet, als ge ziek wordt*" (26).

Op reis in Engeland heeft Virginia Loveling een wereldlijk hospitaal bezocht en heeft een paar bedenkingen in dat verband neergeschreven : "*... er is in onze gestichten door geestelijke orders bestuurd eene andere, de wet van het zedelijk gezag, aan welke een kranke zich moeilijk onttrekken, dus zijn zij in de werkelijkheid niet vrij, al heeten zij het bij name.*"(27). In die vrijzinnige optiek gezien, begrijpen we dan best wat in het Reglement van het Rusthof staat : "Art.15 Het gesticht moet ten allen tijd een wereldlijk karakter behouden en mag niet door geestelijke personen bestuurd worden" (28). Het is trouwens onder die voorwaarde dat het "Rusthof" in 1899 aan de Burgerlijke Godshuizen van Nevele wordt gelege- teerd (29).

Adèle Charlotte FOBE
(Zomergem 21.1.1827 - +Gent 11.5.1898)

Foto uit het archief van de hr. A. Fobe,
notaris te Wetteren.

In september 1895 wordt de vijfjaarlijkse prijs der Nederlandse letterkunde voor het tijdvak 1890-1894 aan Virginie Loveling toegekend. Er komt een telegram uit Nevelo : "*Triomphe mérité, chaleureuses félicitations, Mme A. de Deurwaerder.*" (30).

Op 11 mei 1898 overlijdt Adèle Fobe te Gent. In Onderbergen bezat ze een herenwoning waar ze in de winter verbleef. Volgens de brief van Virginie Loveling, waarvan een passus hierboven afgedrukt is, stond ze op het punt naar haar Nevels buitengoed te vertrekken. In het eigenhandig geschreven testament van Adèle Fobe werd haar broef Adolf, vrijgezel, als universeel erfgenaam aangeduid, doch hij was een maand vóór zijn zuster overleden en zo werd na de verkoop van de roerende en onroerende goederen het aanzienlijk fortuin verdeeld onder de wettige erfgenamen. Nochtans dienden enkele bijzondere bepalingen nageleefd te worden, o.a. : "*Je donne comme souvenir de longue et fidèle amitié à Mademoiselle Virginie Loveling la somme de 10 mille francs et mon bracelet en or et diamants*" (31). In ons huidig geld is dat zowat 450.000 frank. Niet te verwonderen dat Virginie Loveling in 1899 zich een maandenlange reis kon permitteren naar Australië, waar ze vrienden had.

Er komt in dat testament nog een andere zonderlinge bepaling voor die zeker door Virginie Loveling geïnspireerd werd : "*Comme ma seule crainte de la mort est d'être enterrée vivante, je désire rester 3 jours pleins avant qu'on me mette en bière*" (32). Onwillekeurig denken we hier

aan het overlijden van Kaatje Vleesch. In een van de jeugdherinneringen van Virginia Leveling wordt verteld dat het meisje 's nachts plots gestorven is. De volgende dag is de vooravond van Allerheiligen en de deken van de parochie eist dat dezelfde dag het meisje begraven wordt en dat om het verloop van de kerkdiensten op 1, 2 en 3 november niet te storen. Er wordt gemoppard te Nevele : *"Zulk een vervroegde teraardbestelling is niet wettelijk ... Wie weet of ze dood is ?"* (33). Dat geval zal natuurlijk in de kring van de Lovelings druk besproken zijn en we mogen wel aannemen dat het ook Adèle Fobe zal getroffen hebben.

Slotbeschouwingen

Adèle Charlotte Fobe was in Nevele stellig een vrijgevochten dame. Is ze warm gelopen voor sommige progressieve ideeën, dan mag ze toch niet als een vrijzinnige worden beschouwd. In haar testament bepaalt ze dat tien jaar lang te Nevele een jaargetijde zal worden gecelebreerd. Heeft ze rijkelijk geleefd op haar landgoed te Nevele, dan heeft ze toch ook met haar milddadigheid heel wat armoede en behoeftigheid te Nevele en Vosselare gelenigd. We beamen dan ook de zeer pertinente opmerking van de heer Daniël Dhooge; wiens huis op de grondvesten van het voormalig herenhuis van de Deurwaerder-Fobe opgetrokken is, dat de nagedachtenis aan het vrijgevigte echtpaar te Nevele en te Vosselare zou mogen blijven voortleven. Waarom b.v. geen nieuwe straat naar haar genoemd ?

J. VAN DE CASTEELE,
Sint-Amandsberg.

NOTEN

1. Onvolledige kopie van een brief bewaard in het A.M.V.C. (Te Nevele zelf, waar we trouwens heel wat mensen over de vloer hadden, hielden we er een beperkte maar zeer aangename vriendenkring op na, dorps noch flamingant: die vrienden wisten het zelfs niet als we een boek publiceerden...).
2. M. BASSE : *Het aandeel der Vrouw in de Nederlandse Letterkunde*, Deel 2, (Gent 1921), p. 95.
3. Brief bewaard in het A.M.V.C.
4. M. BASSE, *a.w.*, p. 95.
5. Knipsel uit het tijdschrift "Op de Hoogte", 1912. Berust in het A.M.V.C.
6. Pieter Richardus Fobe (1796-1841). Uit de necrologie aan hem gewijd in de Gazette van Gent, 23.7.1841 : "Door ons allen betreurd en wel namentlijk door de gebrekhebbenden wien hij nooit naliet hunne smerten te lenigen, zoo door de hulp zijner kunst als ten koste zijner beurs...".
7. Mededeling van dhr. Ant. Fobe, notaris te Wetteren.
Zie ook : HENDRIK CLAEYS : *Het jaar 1840 in het leven van Ledeganck* (1897) p. 25. De auteur, lid van de Kon. Vlaamse Academie, dr. phil. en pastoor van St.-Niklaaskerk te Gent, was aan moederszijde verwant met de Fobes en werd dan ook in het testament van Adèle Fobe met een legaat bedacht.
8. Brief d.d. 15.6.1898 van V. Loveling geadresseerd aan haar vriend Max Roose, de Vlaamse kunsthistoricus; bewaard in het A.M.V.C.
9. *Sophie*, Gent, 1884. Die roman is een geromanceerde avokatie van de schoolstrijd te Nevele en in de aangrenzende gemeenten.

10. Uit de necrologie aan hem gewijd in de Gazette van Gent 2.6.1885 "Zijne eerlijkheid en oprechtheid evenzeer als zijne onuitputtelijke gedienstigheid werden door iedereen hoog gewaardeerd ... De H.A. Schatteman was een geleerd man en kon met bevoegdheid spreken, niet alleen over alle vraagpunten van rechtswetenschap, maar ook over letterkunde en kunst."

11. Uit het archief van dhr. Antoine Janssens.

Er wordt geen allusie gemaakt op zijn liberale houding. Een bijbelse tekst onderstreept zijn karakter: "La vérité et la droiture marquaient ses paroles et sa langue était étrangère à toute ruse. Il n'a fait exception de personne, il a entendu également le riche et le pauvre." (Zijn woorden droegen de stempel van waarheid en rechtschapenheid en zijn taal was wens van alle list. Hij sloot niemand uit, hij luisterde zowel naar de rijke als naar de arme).

12. *Gedichten van Rosalie en Virginie Loveling* (3e verm. druk), Gent, 1889.

Ter nagedachtenis
van den heer Victor-Adolf Schatteman
Ridder der Leopoldsorde
Oud-Vrederechter, Oud-Burgemeester van
Navele,
aldaar overleden den 29 Mei 1885.

Zijn ambt was vredelievend,
En vreedzaam zijn gemoed.
Van hem zegt men met waarheid:
"Hij was zoo wijs als goed."

Hij hield, getrouwe Rechter,
Den evenaar gelijk;
Hij oogstte een ieders echting,
en 's Konings huldeblijk.

De stroom, hoe kalm hij vloeie,
Stort in den oceaan;
De zon, hoe hel zij schijne,
Moet eenmaal ondergaan.

Ook zoo de mensch op aarde:
Door stormen heen of rust
Voert hem het levensschuitje
Voor vast naar de eeuwge kust.

Wij zagen 't zijne zinken,-
Allengs - hij voelde 't niet;
Maar wij, wij blijven treuren,
Omdat hij ons verliet.

13. Het betreft hier L. MULLE DE
TERSCHUEREN, oud-burgemeester en toe-
komstig burgemeester van Nevele.
Cyriel Buysse verhaalt ook die intro-
de in de schets "*Mijnheer de Burge-
meester*" uit *In de Natuur* (1905), p.
73, 74.
14. "Gelieve, Achtebare Juffrouw, mij te
excuseren u niet persoonlijk een hul-
deblijk te kunnen betuigen en aanvaard
schriftelijk de hartelijke felicita-
ties van het legendarisch trio."
15. August de Deurwaerder : Gent 1813-
Nevele 1892.
Het echtpaar Schatteman-Fobe was in
1869 naar Nevele verhuisd en betrok
er in de Langemunt het huis nr. 5; in
1877 komen de echtelingen bij de
Deurwaerder inwonen die in dezelfde
straat het huis nr. 61 betrok, dat la-
ter het nr. 54 kreeg.

Hoewel reeds overloden wordt het legendarisch trio in Buysse's roman *De Schandpaal* (Gent, 1928) uitgebeeld onder de naam Meneer en madam Venneman, meneer Aamidé; het verhaal vangt aan bij de vooravond van de 1e wereldoorlog.

16. *Een Winter in het Zuiderland* door V. Loveling; met platen. Gent, 1890.
17. *a.w.*, p. 10.
18. *a.w.*, p. 104.
19. Bewaard in de Universiteitsbibliotheek Gent, hs 3426.
(Mevrouw de Deurwaerder verlangt dat Juffrouw Virginie haar komt bezoeken morgen zaterdag tegen 3 uur. Tussen twee voorwerpen mag er gekozen worden door een persoon die ik innig liefheb. Vrijdagavond, Adèle).
20. Brief d.d. 14.9.1891 aan Max Rooses; bewaard in het A.M.V.C.
21. Uit het archief van dhr. Antoine Janssens, Nevele.
22. Hoe, volgens Cyriel Buysse, de milddadigheid van het echtpaar de Deurwaerder soms misbruikt wordt vertelt hij in de novelle "*De Operatie*", uit : *Kerels* (Gent, 1927), p. 47.
23. Uit het archief van dhr. Antoine Fobe, notaris te Wetteren.
24. In "*Het Hofje*" uit : *In de Natuur* (Bussum, 1905), p. 134 ... verhaalt Buysse de stichting van het "Rusthof", maar de romancier heeft de feiten sterk vertekend. Zo zijn er in de novelle twee donateurs in plaats van de enige stichteres; het karikaturale beeld van het echtpaar is door andere personen geïnspireerd.

25. Dhr. Gilbert Lootens, voorzitter C.O.O.-Nevele, heeft ons welwillend inzage van het archief van het "Weldadigheidsbureau van Nevele" verleend.
26. *Virginie Loveling : Herinneringen*. Bijgebracht en ingeleid door A. Van Elslander. Hasselt, 1967, p. 108-109.
27. VIRGINIE LOVELING : *Een wereldlijk hospitaal* (1887), p. 6.
28. Mej. Solange De Keyser en dhr. Antoine Janssens hebben ons gewezen op het *Reglement van het Gesticht Rusthof* (Nevele, Dossche-Duchâteau s.d.), 8 pp., dat berust in de Universiteitsbibliotheek Gent. We vermoeden dat de tekst van het reglement van de hand van Virginie Loveling is.
29. Staatsbled 14-15 aug. 1899 : "En dat het gesticht blijve bestaan en worde bestuurd zooals nu en volgens het thans gebruikte stelsel, met aan hetzelfde het wereldlijk karakter te blijven bewaren." Dhr. Gilbert Lootens bezorgde ons een kopie van het K.B. waardoor Nevele en Vosselare gemachtigd worden het legaat van Mevr. Adèle Fobe te aanvaarden.
30. Bewaard in de Universiteitsbibliotheek Gent hs 3426.
31. (Als blijk van lange en trouwe vriendschap schenk ik aan Mejuffer Virginie Loveling de som van 10.000 frank en mijn gouden bracelet met diamanten.)
32. (Mijn enige vrees voor de dood is levend begraven te worden, daarom wil ik drie volle dagen ongekist blijven.)
33. *Virginie Loveling : Herinneringen*, p. 45-46.
Kaetje Vliesch zou op dezelfde dag als het broertje van Florence Schoor - haar echte naam is Fanny Maere - wor-

den begraven. Welnu, volgens de registers van de Burgerlijke Stand van Nevele is het jongetje op 19 juli 1851 overleden, amper 6 dagen oud. In die periode hebben we te Nevele nergens eind oktober een overlijden aangetroffen waarop V. Loveling alludeert. Heeft de verbeelding de schrijfster parten gespeeld? Volgens Prof. A. VAN ELSLANDER : *De "Biografie" van Virginie Loveling*, Gent, 1963, is "Florence Schoor" vóór 1912 geschreven. Er ligt dus wel een halve eeuw tussen die "herinnering" en de feiten.

+

+

+

ZANTEN UIT NEVELE (III)

- DOKTER JUDOCUS VAN LANDEGEM

In een inventaris van goed ten sterfhuize van Loya Kesteloot (1690) vinden we :

"Item was men schuldich aen den docteur Judocus van Landegem tot Nevele over visiten ende medecijnen aenden overledene gedaen ter somme van 1 pond 7 schellingen 2 groten."

(R.A. Gent, Fonds Drongen, blz. 222).

- FRANSE BEZETTING

Einde mei 1673 tijdens de Hollandse oorlog lag het Franse leger bij de Brugse vaart en richtte er grote schade aan (zie : R.A. Gent, Oudburg, nr. 224 vv.). Drie dagen nadat het Oostenrijkse leger de Fransen overwonnen had te Neerwinden op 18 maart 1793, werd Nevele van de Fransen bevrijd. Na de slag van Fleurus (24 maart 1794) kwamen zij er echter terug.

In het dagboek van Baziël Vincent (woonde te Nevele in de Kernemelkstraat aen de Poekbeek), dat eindigt in 1842, vinden wij een relaas over de vlucht van de Oostenrijkse soldaten door het dorp van Nevele in 1794 : "Zij waren gehavend, wild, verwond, wapenloos, bezweet, bestoven en uitgeput. De inwoners van het dorp zetten emmers water buiten, waarin deze arme soldaten gulzig met hun lippen als beesten slurpten, oek smeten sommige mensen eenige

broodkorsten erbij, zij raapten ze op, elkaar verdringend, en knauwden voorthol-land eraan."

- FRANS BEWIND

Bij de intocht van de Franse legers werden 64 eigenaars van paarden opge-eist voor allerlei vervoer met paard en wagen. Twee jaar later werden zij vergoed met 554 pond. 9 sch. 8 gr.

(Parochierekeningen, blz. 89).

In het jaar 8 (1799) telde Nevele 2900 inwoners, waarvan 129 dienst-plichtigen in het Franse leger. De reden voor dat hoge aantal was dat te Nevele de militielijsten vroeger klaar kwamen dan elders in de streek.

(R.A. Gent, Parochierekeningen, blz. 129).

- GEMEENTE-EIGENDOMMEN : VERKOOP EN AANKOOP

Het eerste schoolgebouw van Nevele (Sektie C, nrs. 258a, 259a en 256a), nu eigendom van Fr. Cleve en bewoond door W. De Neve, werd verkocht op 31 januari 1864.

Het stuk grond waarop nu het gemeentehuis en de jongensschool gebouwd zijn, werd op 11 mei 1864 aangekocht van Baron du Bois van Nevele. Het had een oppervlakte van 19 ha en 64 ca (Sektie C, nrs. 221c, 210, 218 en 221).

- GRAAF VAN HOORNE

Philip de Montmorency, graaf van Hoorne en heere van Nevele, ridder van het Gulden Vlies, van reedt van Staeten, Camerling ende Capiteyn des Conings-lyftwagt, Admiraal van de Nederlandsche Zee, etc. was de sone van Joseph de Montmorency en Anna van Egmont. Hy werd te Brussel op sinsenavond den 5 Juny 1568 onthooft.

("Ghendtsche Chronycke" van 1568, Tom. I, blz. 125).

- "PENSIOEN" VOOR DE PASTOOR

Den 2 July 1579 zijn door de schepene ende notable geregaleert geweest de jaerlycksche pensioenen voor den pastoor van Nevele, zynde fyftig ponden grooten 6 sacken Tarwe en 6 capoenen.

(Ibidem, Tom. II, blz. 153).

- GEUZENRUITERS

Den 18-19-20 February 1580 hoorde men niet anders als branden rooven en stelen ter plaetse, er kwamen eenige geuzeruiters in het land van Nevele maar namen de vlucht omdat de boeren de clocke trocken.

(Ibidem, Tom. II, blz. 205).

- GEUZENBEROERTEN

Op 16 mei 1582 komen de gedeputeerden te Gent samen om over de "beschransing" te spreken. Twee dagen later meldt men Nevele, Hansbeke en Aalter dat

zij hun verdediging in onderling overleg moeten organiseren. Op 13 juni 1582 wordt te Gent beslist dat de soldaten die onze streek moeten beschermen, gelegerd worden in Nevele, Lotenhulle en Aalter. Op 19 mei 1587 wordt de militaire hulp voor de streek bepaald op 50 soldaten. Die zijn als volgt verdeeld : 15 te Bellem, 8 te Nevele, 8 te Oostwinkel, 8 te Waarschoot, enz.

Op 11 februari 1596 krijgt men bericht dat in de buurt van Nevele ongeveer 150 vrijbuiters aangekomen zijn en dat zij brandbrieven gestuurd hebben aan Nevele en Landegem.

(R.A. Gent, Fonds Gudburg, Resolutieboeken 1580, nrs. 156-177).

- OPENBARE GEZONDHEID

Op 8 april 1846 werd bij Kon. Besluit (dd. 13 dec. 1845) aan Jacobus Vree, officier van gezondheid te Nevele, een attest afgeleverd met een loffelijke vermelding voor "den iever die hy heeft getoond wegens het vacineren der kinderverzorging."

(Gemeente-archief, Schepencollege, 1846-47).

A. JANSSENS.

+

+

+

1. VERSLAGEN

- Nevele, herberg "De Roose", 14 jan. 1973

Vierde statutaire vergadering

Ongeveer 70 leden waren samgekomen in café "De Roose" te Nevele. Hoofdbroek van deze vergadering was ongetwijfeld de lezing van ons medelid J. VAN DE CASTEELE over het "Rusthof te Vosselare": zoals het was en zoals Cyriel Buysse het zag". Eerst las NTG-acteur Jef Demedts de novelle "Het Hofje" voor. Zijn sobere voordracht droeg ertoe bij de aanwezigen helemaal in de sfeer en de tijd van het Nevele-van-toen te verplaatsen. Wie nog enige herinnering aan het rusthuis en de armoestraten had, zag zó Pietje Raes door de besneeuwde velden dolen. In fel contrast met deze poëtische novelle, begon J. Van de Castele met een nauwkeurige uiteenrafeling van de realiteit achter de novelle. Elk feit, elke datum, elke naam of situering bij Buysse werden aan een kritisch onderzoek onderworpen. Zo was bijvoorbeeld de stichtster Adèle Fobe, een vriendin van V. Loveling, en niet Mevr. Christiaens-De Maertelaere uit de novelle.

Enkele dia's toonden de aanwezigen duidelijk hoe het rusthuis in werkelijkheid was. Kaarten en plattegronden gaven een goed beeld van de situering.

Spreker besloot zijn uiteenzetting met zijn visie op Buysse als schrij-

ver van "Het Hofje" : Buysse nam een echt gegeven, hier de stichting van een rusthof. Voor de rest fantaseert hij zijn eigen (meestal politiek-sociale) opvattingen errond.

Wij hopen dat J. Van de Casteele zijn opzoekingen naar het getrouwheidsbeeld van Buysse zal voortzetten. Vooral voor heemkundigen moet erop worden gewezen dat Buysse geen kroniekschrijver wilde zijn. Hij had niet de bedoeling levende personen of echte feiten te beschrijven of te vereeuwigen. Buysse kan dus zeker nu of later niet als een betrouwbare historische bron worden gebruikt.

Na het jaarverslag en het financieel verslag - beide vooraan in dit nummer opgenomen - werd overgegaan tot de bestuursverkiezing. Alle bestuursleden werden door de aanwezige leden in hun functie bevestigd. Alleen Albert Martens werd op eigen verzoek niet meer tot onder voorzitter herkozen. Wel blijft de heer Martens bestuurslid. Ik wil hier oprecht Albert Martens danken voor zijn zeer actieve medewerking. Met een grote realiteitszin heeft hij op elke bestuursvergadering onze plannen helpen opmaken en uitvoeren. Wij hopen dat wij ook in de toekomst op zijn hulp en steun een beroep zullen mogen doen. Tot opvolger werd pastoor Frans Michem van Vinkt verkozen. Pastoor Michem is een figuur die als historicus reeds herhaalde bewijzen van zijn kennis en kunst heeft afgelegd. Wij zijn ervan overtuigd dat hij als onder voorzitter een historische stempel op de heemkundige kring zal drukken.

De heer Marcel Michiels (Vosselare) nam de taak op zich van bestuurslid voor zijn gemeente. Wij twijfelen er niet aan dat de heer Michiels Vosselare helemaal in de heemkundige kring zal doen opgaan en wij danken hem zeer oprecht voor zijn bereidwilligheid.

Met de roggeboterhammen met "hoofdvlakke" werd deze vierde statutaire vergadering besloten.

J.L.

Ongeveer honderd wandelaars waren, ondanks het koude, mistige weer, toch opgekomen. Tegen een snel tempo trokken we langs de spoorweg, door de boomkwekerij van M. T'Hooft en volgden de Kalevallei. Vóór we het populierenbos bereikten, merkten we links van ons de typische vegetatie van het veengebied. Dat het park van het kasteel van Merendree in de Kalevallei werd aangelegd was heel duidelijk merkbaar vanaf de dijk van het Schipdonkkanaal. Bij het graven van dit kanaal haalde men verscheidene hertage-waaien boven, alsook Romeinse werktuigen. Over de Molenkouter, langs de "gaaiperche" van de "Stekvogel", trokken we naar Oostergem. Bij het terugkeren langs de Kalevallei liepen we wel even verloren, maar alles werd vlug in "goede banen" geleid. De Kalevallei - dat was de mening van vele wandelaars - zou ook eens in de zomer moeten bewandeld worden. Geurige koffie en lekker krentebrood wachtten ons in het lokaal van de studentenclub.

"Moeten we daar niets voor betalen?" was een veel gestelde vraag. Het antwoord kent u - geen kosten -; wat we als inrichters van wandelingen wel zouden willen weten is: "Hoe zou u de wandeling opvatten? 1) Met een gids die uitleg geeft over het landschap en eventuele gebouwen; 2) Met een gestencilde tekst voor iedere wandelaar; 3) Gewoon als wandeling; 4) Voordeeld in groepen met een persoon die uitleg verschaft per groep."

Laat ons uw mening weten, maar houdt er rekening mee dat soms 200 à 300 personen meestappen.

In verband met wandelingen : "Jeugd en Groen"- Landegem - richt een wandeling in (begin april). Zij sturen u vooraf alles wat zij vonden over de tocht. Komt u? (De wandeling staat onder de bescherming van onze Heemkundige Kring en van de Hobby-club Landegem).

G.S.

+

+

+

2. AANKONDIGINGEN

- Op zondag 25 maart om 15 u. in het nieuwe gemeentehuis van BACHTE-MARIA-LEERNE spreekt E.H. J. DE BROUWER over De Kerkelijke Rechtspraak van 1570 tot 1795, vooral toegepast op het Land van Nevele. Over dit onderwerp heeft de spreker een lijvig boek op zijn naam, dat in de pers een heel gunstige kritiek kreeg. Als u iets meer wilt vernemen over de situatie van de geestelijkheid onder het Ancien Régime of over de relaties geestelijke overheid-leken tijdens de vorige eeuwen, dan mag u deze lezing beslist niet missen.

- Het beloofde concert op het Poeselse Lovaert-orgel komt er beslist in de tweede helft van april. Concertist zal niemand minder dan de befaamde orgelist K. DHOOGHE zijn ! Alle leden worden te gelegener tijd uitgenodigd om deze uitzonderlijke manifestatie bij te wonen.

- In mei maakt iedere vereniging haar reis ... Wij gaan dan eventjes "over de schreef".

- In mei zoekt men in het Land van Nevele ook schatten op zolder ...

- "Het Land van Nevele" heeft een groots plan opgezet om in alle gemeenten van zijn werkgebied de oudste hoeven van een sierlijk houten naambord te voorzien. Op dit ogenblik wordt in dit verband contact opgenomen met de gemeentebesturen en de eigenaars of pachters van oude hoeven. In totaal komen er wellicht een 60-tal dergelijke naamborden.

3. DOSSIER "LEEFMILIEU"

Het zal eenieder stilaan bekend zijn dat in de komende maanden een belangrijke wissel getrokken wordt op de toekomst van onze streek. Het nieuwe gewestplan voor "Het Gentse en de Kanaalzone" voorziet immers :

- een ruime uitbreiding (totaal + 300 ha) van de nu nog kleine industriezone te Baarle-Drongen over de gemeenten Drongen, Vosselare, Landegem en Nevele,
- de aanleg van een express-weg van Deinze via Vosselare, Landegem en Drongen,
- een verbreding en uitdieping van het Schipdonkkanaal.

Het ene hangt samen met het andere. Duidelijk is in alle geval dat de land- en tuinbouw, de rustieke aantrekkelijkheid en de leefbaarheid van onze streek daardoor ernstig in het gedrang komen.

"Het Land van Nevele" kon daar zeker niet afzijdig tegenover blijven. Op de statutaire vergadering van 14 januari is de volgende motie eenparig goedgekeurd en aan de Vlaamse pers overgemaakt :

HEEMKUNDIGE KRING NEVELE TEGEN INPLANTING VAN INDUSTRIEZONE

De heemkundige kring "Het Land van Nevele", in algemene vergadering bijgegaan op 14 januari, heeft met verontwaardiging kennis genomen van het feit dat het nieuwe gewestplan "Het Gentse en Kanaalzone" ruim 300 ha uitstekende

landbouwgrond op het grondgebied van Drogen, Landagem, Vosselare en Nevele voorbestemt voor de inplanting van een industriezone. Om de volgende redenen acht "Het Land van Nevele" dat totaal onaanvaardbaar.

De streek heeft sedert jaren haar definitieve bestemming gekregen : enerzijds als vruchtbaar land- en tuinbouwgebied, anderzijds als gezond woongebied voor loontrekkenden die tewerk gesteld zijn in de industriepolen binnen een straal van 15 km (Gent-kanaalzone, Deinze en Aalter).

Als zodanig kan voor die streek geen sprake zijn van echte pendel, zodat het argument van de ontwerpers "Werk in eigen streek" helemaal geen steek houdt.

Bij heel dit economisch dubieuze plan is bovendien in geen enkel opzicht rekening gehouden met ekologische factoren : de beoogde zone bevindt zich in de onmiddellijke buurt van woonkernen en is op dit ogenblik nog ongeschonden natuurgebied.

De geplande infrastructuurwerken (verbreding en verdieping van het Schipdonkkanaal, aanleg van een ekspressweg, aftakking van de spoorweg Oostende-Brussel) laten toe te veronderstellen dat het hier wel degelijk om een zone voor zware industrie gaat die het overige deel van deze streek, die voor bewoning en ontspanning nog steeds een gaaf gebied is, grondig en definitief zal verminken.

Uit dit alles kan de heemkundige kring "Het Land van Nevele" alleen maar besluiten dat woorden als "milieubescherming" en "wooncultuur" in de mond van onze politieke gezegdsdragers geen enkele inhoud hebben zodra hun eigen belangen op een ander vlak beter gediend worden.

"Het Land van Nevele" zal zich radikaal verzetten tegen elke onverantwoorde schending van de streak. Geëist wordt dat zonder meer zal worden afgezien van de bestemming tot industriezone en de daarmee gepaard gaande infrastructuurwerken. Hoogstens kan worden geduld dat een aantal ha, aansluitend bij de huidige nijverheidszone van Baarle, worden vrijgemaakt voor ambachtelijke, niet-bevuilende bedrijven. Het huidige gewestplan is een kaakslag aan alle verenigingen die zich al sedert jaren inzetten voor een ecologisch en cultureel gaaf milieu.

+

+

+

4. VARIA

- Dhr. Marcel MICHIELS verklaarde zich bereid zijn gemeente Vosselare in het dagelijks bestuur van onze vereniging te vertegenwoordigen. Dhr. MICHIELS heeft zich al vroeger laten gelden als een bakwaam man. Wij hopen dat hij zijn krachten niet zal sparen voor de bloei van de Haemkundige Kring.

- In april verschijnt het werkje "Nevele in oude prentkaarten" (Zaltbommel, Europeesche Bibliotheek). Het bevat 38 met zorg gekozen prentkaarten uit de jaren 1889-1912. O.a. de kerk, de straten en pleinen, openbare vervoermiddelen (postkoets-stoomtram), brouwerijen en bakkerijen, molens, e.a. merkwaardige gebouwen, de verschillende maatschappijen uit die tijd en ten slotte C. Buysse en de gezusters Loveling zijn erin terug te vinden. Het is samengesteld door A. JANSSENS met medewerking van J. TAELEMAN.

Gegadigden kunnen dit enig document bekomen tegen 245 F. bij A. JANSSENS, Nevele (P.R. 288809). Wellicht herkent u er nog uw (over)grootouders op !

- Kunst schilder Piet 073 VAN DE WALLE, sedert 1970 steunend lid van onze vereniging, nodigt alle leden vriendelijk uit eens een bezoekje te brengen aan Galerij Sparbos (Stationstraat 117, Landegem), waar hij vanaf 15 april eigen werk tentoonstelt in open lucht of in atelier. Toegang vrij. Open elke zaterdag en zondag van 10 tot 18 u.

Een bezoekje aan deze stille maar verdienstelijke werker bevelen wij hartelijk aan.

- Mogen wij onze leden (en anders belangstellenden) vragen hun lidgeld voor 1978 zo vlug mogelijk te betalen (P.R. 627981 van "Land van Nevele", Vosselaarstraat 16, Lendegem). Gewoon lid : 150 F., steunend lid : 250 F., erelid : 500 F.

Ook dit jaar is er beslist een ekstraatje weggelegd !

+

+

+

I N H O U D

	<u>Blz.</u>
Ten geleide	2
J.L., Aktiviteitsverslag 1972.	4
G. VAN STEENKISTE-	
W. VAN DER EECKEN, Zeveren .	6
A. JANSSENS, Nog over de orgel- bouwer Leo Lovaert. .	17
A. MARTENS, Sprokkelingen . . .	19
A. JANSSENS, Nieuwe gegevens over het kasteel van Nevele.	25
J. VAN DE CASTEELE, Adèle Char- lotte Fobe, de Nevel- se vriendin van Vir- ginie Loveling. . . .	35
A. JANSSENS, Zenten uit Nevele (III)	53
KRONIEK - 1. Verslagen.	57
2. Aankondigingen . .	62
3. Dossier "Leef- milieu".	63
4. Varia.	66
Inhoud.	68

+

+

+

HEEMKUNDIGE KRING "HET LAND VAN NEVELE"

- Voorzitter : J. LUYSSAERT
Poeldendries 11
9840 Landegem
- Ondervoorzitter : F. MICHEM
Heerdweg 13
9806 Vinkt
- Sekretaris-
Peningmeester : G. SCHAECK
Vosselarestraat 16
9840 Landegem
P.R. 62.79.81
- Archivaris : J. VANDEVELDE
Stationstraat 113
9840 Landegem
- Redaktie-
sekretaris : J. TAELEMAN
Muizendale 10
9840 Landegem
- Bestuursleden : A. BAUWENS - Meigem
I. BUYSSE - Poeke
G. DE ROO - Lotenhulle
P. DE MEYER - Lotenhulle
A. JANSSENS - Nevele
R. LEENKNECHT - Hansbeke
A. MARTENS - De Pinte
M. MICHIELS - Vosselare
- Verantwoordelijke uitgever : J. TAELEMAN
Muizendale 10
9840 Landegem